

Zenon Guldon

"Materiały z Posiedzeń Towarzystwa Miłośników Ostrowca", Ostrowiec 1971 : [recenzja]

Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego 9, 628-629

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rycznych⁵. Szczególnie cenny jest opublikowany katalog planów miast⁶. W sumie jednak dotychczasowa informacja jest niepełna i rozproszona. Najpilniejszym więc postulatem jest publikacja prac dotyczących najcenniejszych dla badań naukowych zespołów archiwalnych oraz przygotowanie przewodnika, zawierającego charakterystykę zasobu archiwalnego archiwów województwa kieleckiego.

Druga część wydawnictwa zawiera 6 artykułów, poświęconych problematyce wielkiej własności ziemskiej w Królestwie Polskim. Chodzi tu o prace Z. Stankiewicza (*Likwidacja publicznej własności ziemskiej w Polsce środkowej*), K. Groniowskiego (*Sprawa likwidacji folwarków w dobrach prywatnych*), J. Śmiałowskiego (*Uwagi w sprawie rozwoju kapitalizmu w rolnictwie Królestwa Polskiego 1815—1864*), R. Bendera (*Sprawa dóbr kościelnych i instytucyjnych w Królestwie Polskim w XIX wieku*), J. Kukulskiego (*Z badań nad własnością donacyjną w Królestwie Polskim*) i Z. Małeckiego (*Niektóre przesłanki o charakterze kapitalistycznym w własności ziemskiej w powiecie miechowskim w latach 1815—1864*). Redakcja uzasadnia zamieszczenie tych prac w omawianym wydawnictwie faktem przechowywania w archiwum radomskim wielu źródeł do tej problematyki, przede wszystkim akt

Zarządu Dóbr Państwowych. Niektóre z tych prac wcale lub w niewielkim jedynie stopniu oparte są na zasobie archiwum radomskiego. Stąd też, nie negując znacznej wartości niektórych artykułów, ich zamieszczenie w omawianym wydawnictwie wydaje się nieuzasadnione. Publikacja ze względu na swój charakter winna bowiem zawierać więcej informacji o dziejach samego archiwum i jego zasobie.

Zenon Guldon

„MATERIAŁY Z POSIEDZEŃ TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW OSTROWCA”, Ostrowiec 1971, ss. 32.

Zasługuje na uznanie inicjatywa lokalnych działaczy, którzy podjęli się ambitnego zadania prowadzenia własnych poszukiwań badawczych i popularyzacji ich wyników.

Na treść zeszytu składają się dwa artykuły Stanisława Jezewskiego: *Zarys historii miasta Ostrowca Świętokrzyskiego do początku XX wieku* (s. 3—24) oraz *Dzieje Denkowa* (s. 25—32). Ze względu na brak materiałów źródłowych autor nie był w stanie dać pełnego zarysu dziejów obu miast. Wydaje się jednak, że należało w pełni wykorzystać opisy historyczno-statystyczne Ostrowca z lat 1820¹ i 1860² oraz Denkowa z 1860 r.³. Cenne informacje podaje również zawarta 6 czerwca 1805 r. ugoda między ks. Józefem Czartoryskim a mieszczanami ostrowieckimi, regulująca uprawnienia i obowiązki obu stron.⁴ Wiele nowego mate-

w Kielcach i Radomiu, „Studia do Dziejów Górnicztwa i Hutnictwa”, t. I, Wrocław 1957, s. 498—504; W. Prawdzik *Materiały archiwalne do Radomskiej Inspekcji Fabrycznej w Archiwum Państwowym w Radomiu*, „Archeion”, t. XXI, 1952, s. 140—144.

⁵ H. Kisiel, J. Boniecki, J. Orzechowski, M. Wilczyńska *Zróżdła do dziejów PRL w Archiwum Państwowym w Radomiu*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego”, t. VII, 1970, z. 1—2, s. 69—92; *Materiały archiwalne do historii XX-lecia Polski Ludowej*, Warszawa 1965; W. Prawdzik *Zróżdła archiwalne dotyczące rewolucji 1905—1907 roku w Archiwum Państwowym w Radomiu*, „Archeion”, t. XXVI, 1956, s. 73—83.

⁶ S. Trawkowski *Katalog planów miast w zbiorach Archiwum Państwowego w Radomiu*, Warszawa 1957.

¹ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych (KRSW), sygn. 2164, oraz Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach. Oddział Terenowy w Radomiu, Rząd Gubernialny Radomski (RGR), sygn. 2540.

² RGR, sygn. 2130 a (dawniej 1060), f. 362—367.

³ Ibid., f. 316—323.

⁴ KRSW, sygn. 2165 c, f. 334—338v.

riału zawierają również akta Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Rządu Gubernialnego Radomskiego. Naszym celem nie jest zresztą wyliczenie wszystkich nie wykorzystanych przez autora źródeł. chodzi tylko o podkreślenie, że planowana monografia miasta wymaga przeprowadzenia żmudnej kwerendy źródłowej, która pozwoli na pełniejsze i bardziej precyzyjne przedstawienie bogatej przeszłości miasta. W artykułach nie brak też pomyłek i tez dyskusyjnych. Niezgodne na przykład ze stanem faktycznym jest stwierdzenie, że w drugiej połowie XV w. Ostrowiec należał do dóbr biskupstwa krakowskiego (s. 8) — cytowana tu księga uposażeń diecezji krakowskiej Jana Długosza nie obejmuje w ogóle uposażenia ziemskiego samego biskupa. Dalszych badań wymaga sprawa czasu uzyskania przez Ostrowiec praw miejskich — chodzi rzecz oczywista o lokację (a nie — jak pisze autor — o lokalizację) miasta. Na bliższe omówienie zasługuje rola ludności żydowskiej w przedrozbiorowym Ostrowcu⁵. Wydaje się, że zamieszczane w wydawnictwie prace winny być poddawane kompetentnym i wnikliwym recenzjom wydawniczym, co pozwoliłoby na uniknięcie szeregu potknięć.

Zenon Guldon

„KWARTALNIK KIELECKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO”, 1971, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa 1972, ss. 60.

Zeszyt otwiera oparta na szerokim materiale źródłowym rozprawka H. Sobonia o działalności PPR w powiecie pińczowskim. Na uwagę zasługuje też artykuł Z. Kowalczewskiego o znaczeniu zasobów mineralnych Kielecczyny w życiu gospodarczym państwa polskiego. Ze względu na niedostatek szczegółowych badań analitycznych wiele tez autora ma charakter dyskusyjny. Można dodać, że prawie równocześnie z omawianym tu artykułem ukazały się cenne prace I. Pietrzak-Pawłowskiej³, J. Pazdura⁴ i J. Łukasiewicza⁵, poświęcone rozwojowi hutnictwa na ziemiach polskich w XIX w. Pozwalają one na pogłębienie dyskusji nad rolą gospodarczą Kielecczyny w tym okresie. Pozostałe przyczynki dotyczą początków KTN, kierunków współdziałania nauki w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego w regionie świętokrzyskim, początków Kielc i wreszcie rozwoju służby zdrowia na Kielecczynie w okresie powojennym. Zeszyt zamyka kronika działalności Towarzystwa w latach 1969—1971.

Zenon Guldon

⁵ Liczebność ludności żydowskiej pozwalają uchwycić: *Liczba głów żydowskich w Koronie z taryf r. 1765*, wyd. J. Kleczyński i F. Kluczycki, „Archiwum Komisji Historycznej”, t. VIII, 1898; B. Kumor *Nieznane źródła do statystyki ludności diecezji krakowskiej w XVIII w.*, „Przeszłość Demograficzna Polski”, t. IV, 1971; *Spis ludności diecezji krakowskiej z 1787 r.*, wyd. J. Kleczyński, „Archiwum Komisji Historycznej”, t. VII, 1894.

³ I. Pietrzak-Pawłowska *Warunki ekonomiczno-społeczne rozwoju hutnictwa na ziemiach polskich w XIX w. (Problemy rewolucji technicznej w kraju rolniczym)*, „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej”, seria D, z. 6, Warszawa 1971, s. 27—55.

⁴ J. Pazdur *Postęp techniczny w hutnictwie polskim na tle rewolucji technicznej w Anglii*, *ibid.*, s. 57—87.

⁵ J. Łukasiewicz *Rozwój systemu techniczno-produkcyjnego w hutnictwie na ziemiach polskich w XIX w.*, *ibid.*, s. 89—107.